

I

MEDICINA ȘI SOCIETATEA ÎNTRE REALIZĂRI ȘI PROBLEME PRESANTE *MEDICINE AND SOCIETY BETWEEN ACHIEVEMENTS AND PRESSING PROBLEMS*

RESPONSABILITATEA ÎN ETICA SOCIETĂȚII POST-PANDEMIE

Ana Pascaru, dr. hab. în filos., conf. cercet., șef Secție Filosofie
Secția Filosofie, Institutul de Istorie, Chișinău, R. Moldova
apascaru2010@gmail.com

RESPONSIBILITY IN SOCIETY'S ETHICS IN POST-PANDEMIC

The issue of the article highlights the responsibility in society's ethics, after twodecades of the twenty-first century it becomes. The author tries to prove that responsibility in the society's ethics does not constitute an innovation for the fields of philosophy. Novelty is nothing more than a different way of understanding interference and elucidated in the responsibility that is otherwise und in the society's ethics, including in the post-pandemic once. It is analyzed by correlation the perspective of the fields of philosophy with the particular disciplines in order to investigate the interferences in responsibility in the ethics of society in the effigy of the contemporary context. Effigy in which the knowledge of complexity in the construction of difference develops through the openings of the Information Age. Openings, which the ir opportunities put in evidence highlight presence of lesser-known aspects, but also the need to elaborate an appropriate research paradigm. At the same time, with the help of the philosophy's instruments and the particular disciplines to focused on inter and multid is ciplinary and persevered in the study of responsibility in the society's ethics. Approached in this way the issue facilitates the knowledge of the challenges trig gyring energies that aggravate the social and environment problems,

equally capitalized by the changing's of responsibility in the matrix of society's ethics in post-pandemic time.

Emergența responsabilității în etica societății după două decenii de secol XXI ajunge a fi una de referință, chiar dacă pentru domeniile filosofiei nu constituie o inovație. Noutatea din perspectiva filosofiei se înscrie în modul de elucidare a înțelegerii [1] cu precădere a interferențelor în/și din responsabilitate reflectate în matricea eticii societății, inclusiv în post pandemie. Perspectiva filosofică a unei altfel de înțelegeri însemnând și o abordare în complex a problematicii invocate în societate sub asediul provocărilor vecinătății beligerante. Discutăm de o investigația cât mai complexă a responsabilității din funcționalitatea eticii societății în confruntare cu multiplele provocări. Astfel, în realizarea complexității problematicii domeniile filosofiei se corelează cu cele ale disciplinelor particulare sub efigia contextului contemporan. Efigie cu ajutorul căreia în procesul cunoașterii se descinde construcția diferenței responsabilă de configurarea responsabilității în matricea eticii societății și deopotrivă aprofundate prin deschiderile Erei Informaționale. Deschideri, oportunitățile căreia evidențiază prezența aspectelor mai puțin cunoscute, dar și nevoia de elaborare a unei paradigme de cercetare pe potrive cerințelor [2]. În acest sens recursul la instrumentarul filosofiei și cel particular al disciplinelor devine unul *non discutadum*, deoarece fiind axat pe inter și multidisciplinaritate se perseverează în studierea responsabilității din etica societății. Abordată astfel, problematica facilitează cunoașterea provocărilor declanșatoare de energii care acutizează problemele sociale și enviorementale [3], *reînnoirile* [4] se produc în responsabilitatea înglobată în etica societății, dar și modul în care acestea se valorifică datorită oportunităților EI.

Recursul la reflexivitatea filosofiei clarifică prim-planul contemporaneității responsabilității și aspectualizarea interferențelor acestei din matricea eticii societății. De ce? Deoarece, dincolo de nivelul de cunoaștere interferențele responsabilității contribuie la edificarea unei matrice a eticii societății, deopotrivă instrumentală și administrativă. Cu atât mai mult cu cât, în pandemie, s-a demonstrat crase insuficiențe la capitolul înțelegerii echilibrului dintre instrumental și administrativ în responsabilitatea eticii societății, și care nu este exclus să perpetue și în post pandemie. În condițiile în care pe timp de pandemie se constată că, IDN (indicele dezvoltării umane) a fost întârziată cu 5 ani din cauza COVID-19 și a altor crize s-a

coborât la nivelul din 2016 se susține în Raportul ONU „Vremuri nesigure, vieți nesigure” publicat în 08.2022 [5]. Simultan, solicitarea instrumentarului filosofiei dezvăluie încropeala interferențelor din responsabilitate simultan cu cel din matricea eticii societății. Vorbim de interferențe ce se *reînnoiesc* [4] și că pretarea lor cu aspecte mai puțin cunoscute se află sub incidența multiplilor provocări din secolul XXI. În această ordine de idei, filosofia responsabilității în etica societății adnotează complexitatea cercetării cu intra și inter relaționărilor dintre părți, inclusiv urgenta schimbare de optică. Or, responsabilitatea în etica societății sparge frontierele în și dintre norme acceptate de comunitate. Stare de fapt în care normele responsabilității se manifestă pe toate palierele eticii societale de la nivel individual, de grup, dintre grupuri până la cel societal și dintre societăți. Totodată se atestă că, deschiderile de noi orizonturi în EI au dezvoltat realitatea virtuală în care responsabilitatea în etica societății se încearcă a fi formalizată, marginalizându-i reperele axiologice. Este vorba de tendința de a se plia pe accesul nelimitat la informația științifică și mediatică, independent nivelul de educație sau pregătire profesională [6] sub umbrela cărorora nu areorei se pretează indivizi/grupuri ce derulează acțiuni cu un grad scăzut de responsabilitate și deturnare de la repere, ajungând periculoase nu doar pentru condiția umană, ci și enviorement.

Dezvoltând subiectul, susținem că, responsabilitatea în matricea societății sub asediul deschiderilor EI și efectul pandemic care cu siguranță se va regăsi și în pandemie se confruntă cu declanșarea de tendințe nemaiîntâlnite în istoria civilizațiilor. Tendințe care din punctul de vedere al filosofiei *reînnoirilor* nu se încadrează în mecanismele reglatorii și ale societății post pandemie și depășindu-le deja produc fisuri și în responsabilitate, dar și locul acesteia în matricea eticii. Or, proliferarea rețelelor sociale amplifică posibilitățile de a comunica și intensifică apetența de încadrare în arealul socializării virtuale [7]. Concomitent se atestă încercări de a declanșa dezbateri sub nicknames prin care să se eschiveze de la responsabilitate și menținerea unui nivel de etică elementară. În condițiile în care deschiderile de noi orizonturi împing imaginarul dincolo de hotarele cunoscutului. Hotare prin care se abandonează nu doar tiparele de odinioară, adică frontierele normelor responsabilității și eticii societății, dar și pe cele individuale. Cu cât mai puțin este educat și pregătit profesional este individul sau grupul, cu atât mai ușor au loc aceste abandonuri, vidul creat ajunge unul aglomerat deoarece perceperea timpului pentru întrebări nu se pretează [9].

Se constată o apetență tot mai scăzută de asumare a responsabilității participative în construcția eticii societății reale, în schimb s-a dezvoltat cea pentru una virtuală. De ce? Deoarece spre deosebire de cea reală în cea virtuală responsabilitatea este una formală, iar etica mărginește cu cât doresc sau cunosc eu pentru mine fără să se țină cont de celălalt. Altfel spus, ceea ce construiești virtual azi se poate demola la un click distanță fără a purta responsabilitate pentru aceasta. Totodată, fie din necunoaștere sau rea voință se trece cu vederea că, cea ce se construiește virtual nu doar pleacă în univers, dar afectează nivelul de responsabilitate și reperele eticii societății din care și virtualii sunt cotă parte.

Un alt exemplu deloc întâmplător, accesul nelimitat în comunicare prin rețelele net-working în raport cu nivelul de responsabilitate în etica societății. Raport care ajunge unul de referință deoarece pe de o parte deschiderile EI cu ajutorul oportunităților ridică comunicarea la un alt nivel. Pe de alta, comunicarea axată preponderent pe cea virtuală nu are areori este în detrimentul valorilor axiologice. Și nu în ultimul rând că, abandonarea în comunicare a reperelor, inclusiv responsabilitatea în matricea societății împing lucrurile spre simplism și fragmentare. Cu atât mai mult cu cât, rețelele au dezvoltat capacități și reziliențe în toate domeniile de activitate, valorificarea cărora presupune o comunicare responsabilă încadrată în etica societății. Simultan, comunicarea încă rămâne angajată în construcția realității [8], chiar dacă respectarea și reînnoirea reperelor axiologice sunt încercate și asediate de tendințe formalizate într-un content simplist și în care domină logica instrumentală decât cea administrativă.

Indubitabil, demersul responsabilității în etica societății eșuează deoarece mecanismele propuse nu are areori sunt depășite. O explicație a acestor depășiri vin în contradicție cu interferențele responsabilității, deteriorând etica societății deoarece energofage fiind sporesc cumulul de provocări. Contradicție care dincolo de nevoia de a fi diminuată presupune o altfel de înțelegere a responsabilității în actul de activitate independent de domeniul de aplicare. Act în care totalitatea activităților includ și concomitent se raportează la responsabilitatea din etica societății. De ce? Deoarece deschiderile EI prin oportunitățile sale facilitează accesul la produsele obținute, independent de nivelul lor de pregătire al actorilor sociali. Cu toate acestea, producătorul sau cercetătorul continuă să rămână responsabili pentru produsul promovat. Parafrazându-l pe Robert Merton privind etica cercetătorului [10], extrapolând-o în responsabilitatea din etica societății, adnotăm

că, aceasta devine sine canonul perpetuării condiției umane, societății, dar și enviorementul.

În contextul dat, abordarea responsabilității în etica societății cu instrumentarul *reïnnoit* [4] al filosofiei i se creionează un alt nivel intra și inter societal. Nivel care asaltat de pandemia, post pandemia și starea beligeranță impune o reconceptualizare raportată la realitățile societății. Este vorba și de o schimbare de optică atât în tratarea problematicii respective, cât și în ceea ce privește pregătirea actorilor sociali de a le implementa. Depotrivă cu înțelegerea adecvată [1] că, sub asediul efectului pandemic responsabilitatea în etica societății interacționează cu cele anterioare. Și nu în ultimul rând că, întrunită în etica societății responsabilitatea se reflectă în toate domeniile de activitate și devine impetuos necesar de a se implementa și încetățeni pe întreg palierul relațiilor sociale, dar și în raport cu enviorementul. Or, conștientizarea că, lucrurile între ele se leagă, comunică mult mai intens decât se cunoaște și se influențează reciproc contribuie la prezența manifestă a responsabilității și celorlalte componente din etica societății în acțiuni, comportament individual și organizațional. Drept exemplu, asumarea responsabilității în pandemie pentru modul în care societatea a implementat inovațiile obținute din produsele cercetării pe parcursul celor două decenii de secol XXI pentru a soluționa problemele stringente, inclusiv în sistemul public de sănătate. Sau reacția întârziată privind schimbarea de optică în activitatea instituțiilor societale și implementarea instrumentalistă și nu administrativă a HUBURILOR [11].

Desigur subiectul responsabilității în etica societății prin recursul la interdisciplinaritate probează proiecția lor în realitatea socială și felul în care se manifestă, inclusiv prezența lor în soluțiile la problemele stringente. Este vorba de faptul că, responsabilitatea în etica societății imprimă problemelor stringente și un alt mod de gândire privind soluțiile din acțiunile preconizate în acest sens. Astfel, raționamentul implicării responsabilității și celorlalte componente ale eticii în noile împrejurări sunt direct proporționale modului de gândire privind dezvoltarea societății. Împrejurări care influențează matricea eticii societății, deoarece cele ale globalizării între timp sunt reorientate spre reglobalizare unde deja se influențează și comunică divers, divergent și beligerant [12]. Atmosfera împrejurărilor beligerante complică și mai mult starea de lucruri, inclusiv încercările de marginalizare a responsabilității în etica societății. Or, marginalizările *volens volens* suscită ascensiunea provocărilor extra societale care se pot revărsa

peste realitățile existente în comunitate. În acest sens, cunoașterea noilor împrejurări cu aportul reperelor istorico-axiologice paralel cu securizarea constituirii nivelului de responsabilitate în etica societății, dar și al gândirii critice nu face decât să probeze argumentele invocate.

Raționamentul gândirii critice privind responsabilitatea în etica societății în împrejurările beligerante care se pliază pe cele pandemice ajunge unul de referință. Or, gândirea critică îndeplinește în cazul dat și pavază, dar și evaluare pentru impunerea prezenței responsabilității pe toate palierele societale. De ce? Deoarece deschiderile de noi orizonturi facilitează accesul nu doar la informația științifică și mediatică, dar și atribuirea calității de cunoscător și expert. Atribuiri care grație rețelelor sociale se înmulțesc inimaginabil de rapid și prin care se încearcă deopotrivă marginalizarea profesioniștilor, experților, ocolirea responsabilității în etica societății, inclusiv înlocuirea realului cu virtualul responsabilității în etica societății [8]. Cu atât mai mult cu cât, responsabilitatea în etica societății de departe nu este încetățenită în *curricula* de pregătire pentru de a le cunoaște și ulterior transforma în oportunități în societate aceasta fiind și ea supusă simplificării [13]. Parafrazându-i pe filosofii antici subliniem că doar înțelegând primejdiile acestea pot fi transformate în oportunități și valorificate atât la nivel individual, cât și la cel de grup sau comunitate. Cu remarca înțelegerii necesității reflexiei filosofice care demonstrează că, lucrurile comunică între ele și necesită a fi tratate inter și multidisciplinar deoarece fiecare contribuie la perpetuarea responsabilității în etica societății, inclusiv în acțiunile societale și enviorement.

Referințe bibliografice

1. Hadot P. Filosofia ca mod de viață. Convorbiri cu Jeannie Carlier și Arnold I. Davidson. București: Editura Humanitas, 2019.
2. Kuhn Th. Structura revoluțiilor științifice. București: Editura Humanitas, 2008.
3. Morin Edgar. Leçons d'un Siècle de Vie. Paris: Editions Denoel, 2021.
4. Florian M. Recesivitatea structurii lumii. Vol.1. București: Editura Pro, 2003; Vol. II, 2004.
5. Nechita Diana. ONU susține că dezvoltarea umană a fost întârziată cu cinci ani din cauza COVID-19 și a altor crize. În: <https://alephnews.ro/guvern/onu-sus-tine-ca-dezvoltarea-umana-a-fost-intarziata-cu-inci-ani-din-cauza-covid-19-si-a-altor-crize/> (accesat: 08.09.2022).

6. Castelis M. The Information Age: Economy, Society, and Culture. Vol. 1. The Rise of the Network Society (1996). Vol. 2; The Power of Identity. 2nd ed. (2000). Vol. 3; End of Millennium. 2nd ed. Oxford: Blackwell, 1996-2000.
7. Carr N. Superficialii. Efectele Internetului asupra creierului uman. București: Editura Publica, 2012.
8. Nichols T. Sfârșitul competenței. Descreditarea experților și campania împotriva cunoașterii tradiționale. Iași: Editura Polirom, 2019.
9. Codoban A. Comunicarea construiește realitatea. Cluj-Napoca: Editura: Idea Dsign & Print, 2009.
10. Merton R K. Social theory and social structure. New York: Free Press, 1968.
11. Barabasi A-L. Linked – noua știință a rețelelor. Timișoara: Editura Brumar, 2017.
12. Harari Y.N. 21 de lecții pentru secolul XXI. Iași: Editura Polirom, 2018.
13. Ordine N. Utilitatea inutilului. Manifest (cu un eseu de A. Flexner). București: Editura: Spandugino, 2020.

DESCIFRÂND SOCIETATEA PRIN CRIZA COVID-19

Mircea Leabu, PhD, dr. în șt. med.

Cercetător științific gradul I, Director științific,

Institutul Național de Patologie „Victor Babeș”, București, Romania

Membru al Consiliului de conducere, Centrul de Cercetare în Etică

Aplicată, Universitatea din București

mircea.leabu@ivb.ro

mircea.leabu@gmail.com

DECIPHERING SOCIETY BY COVID-19 CRISIS

Any crisis carries in its pocket one or, even, several opportunities. This rule is also obeyed by our contemporary crisis: COVID-19 pandemic. Before assessing opportunities, we may point out that the outbreak of the COVID-19 pandemic has had a severe negative impact on the economic, social, and psychological well-being of most of people. This is a fact. However, this lecture will address one of the opportunities: decipher of our society mentality and rational level of its members. And do not forget: we face the beginning of the third millennium. Science and technology reached an amazing development. What about human being reaso-